

Het jonge geweld

Over jongerencultuur en jeugdbeleid

Willi Huyghe

Voormalig coördinator van het Pedagogisch Centrum Wagenschot

Willi Huyghe was tot voor kort beleidscoördinator bij het Pedagogisch Centrum Wagenschot, een gespecialiseerde voorziening voor de begeleiding van extreem moeilijk opvoedbare jongeren tussen 10 en 21 jaar. Wagenschot combineert een Medisch Pedagogisch Instituut met een School voor Buitengewoon Secundair Onderwijs. Vanuit zijn twintig jaar lange ervaring, eerst als pedagoog, later als eindverantwoordelijke, analyseert Willy Huyghe fenomenen in de (jeugd)cultuur die hij als nieuw en zorgwekkend ervaart. Hij zoekt er mogelijke verklaringen voor en doet op basis daarvan een aantal beleidsaanbevelingen.

Sinds de Tweede Wereldoorlog groeien jongeren niet meer op zonder daar ruchtbaarheid aan te geven. Hun integratie in de samenleving gaat gepaard met allerhande bevestigingen van hun jong-zijn en niet zelden met enig vertoon van verzet of rebellie. Zo trilden de maatschappelijke grondvesten de voorbije decennia onder de nozems, de mods en rockers, de hippies, provo, de kabouters, de anti-Vietnamlobby, mei '68, het studenten- en arbeidersverbond, de nichtenrock, de underground, extreem links, de zwarte raven, punk, new wave, de Hell's Angels, house, acid, de auto-nomen, new age, de krakers, nieuw rechts.

In vergelijking met de kinderarbeid, het gebrek aan elementaire scholing, de ouderloosheid, het gebrek aan verzorging en hygiëne waar vele andere kinderen mee te kampen hebben, zijn de groeikrampen van onze jeugd een luxeprobleem. De min of meer gedoogde experimenteerfase die voorafgaat aan de conformering van jongeren mag deze verzadigde samenleving enige schade kosten, heet het.

Is er een nieuw probleem?

Ieder onbevooroordeeld waarnemer stelt een toename vast van *zinloos geweld* bij jongeren. Voorbeelden daarvan zijn de moorddadige bendecultuur in de Amerikaanse getto-wijken; de ontspoorde rellen in Frankrijk en Brussel, het sterkst aangewakkerd door de

jongeren uit de banlieus; het doodschoppen van een jongeman en het neerschieten van twee meisjes in Nederland; het niet aflatend hooliganisme; de moord op James Bulger; de Natural Born Killers in Parijs; het willekeurig neerschieten van klas- en schoolgenoten in de Verenigde Staten; het onthoofden van een medeleerling in Japan. Recent en vlakbij: een aantal roofovervallen met doodslag op willekeurige slachtoffers, weerloze bejaarden, oudere familieleden of bekenden, zonder enig teken van betrokkenheid bij het slachtoffer; de aanslagen op de Brusselse tram-, metro- en busbestuurders; het verkrachten van een leerkracht; het neersteken van een leerkracht.

Mij vielen daarbij vooral de inhoudsloosheid van deze daden op, de brutaliteit (in het gelaat schieten, de keel oversnijden); de voorbedachtheid; de vaststelling dat de daders of betrokkenen *geen* doordachte of intuïtief-ongerichte maatschappelijke tegenbeweging dragen. Misschien toont zich voor het eerst een jongerengeneratie die een rechtstreekse genadeloze spiegel vormt van de (ontwikkelingen in de) heersende moraal. Het is een bijzonder bangstigend teken.

Op ervaring gebaseerd

Is dat pessimisme gerechtvaardigd? Vanuit mijn professionele ervaring meen ik dat er inderdaad reden toe is. Twintig jaar lang heb

Cijfers

In de veronderstelling dat het in Europa nog steeds druppelt als het regent in de Verenigde Staten, mogen we volgende vrij recente gegevens¹ niet lichtzinnig relativiseren:

- Hoewel het aantal jongeren de voorbije 10 jaar door denataliteit gedaald is, is het aantal gewelddaden bij deze categorie gestegen;
- De 18-jarige mannen pleegden meer moorden dan elke andere leeftijdsgroep;
- Tussen 1982 en 1992 verdubbelde het aantal moordenaars tussen 13 en 15 jaar;
- Jaarlijks sterven 2000 kinderen door gewelddaden (wellicht incl. verkeersdoden, nvda);
- 2,9 miljoen kinderen zijn het slachtoffer van mishandeling of verwaarlozing.

Een recente reportage over de Japanse jongeren² schetst eveneens een weinig bemoedigend beeld. Terwijl het jeugdcriminaliteitscijfer tegenover een zwarte periode begin jaren tachtig daalde, namen de zware misdrijven vooral de laatste twee jaar fors toe. In 1997 waren er dat 2263, een stijging met 51% tegenover het voorgaande jaar. Op dat ogenblik was de zogeheten vlindermessenepidemie niet eens begonnen. Daarbij kenden meer dan vijftig steekpartijen in drie maanden tijd door scholieren tienmaal een dodelijke afloop. 85% van de tienermisdaden wordt gepleegd door schoolgaande jeugd; 27,5% zelfs door scholieren van het lager middelbaar.

ik mij sterk geëngageerd in een gespecialiseerde voorziening die een methodische begeleiding heeft ontwikkeld ten aanzien van extreem moeilijk opvoedbare jongeren tussen 12 en 21 jaar. Bij de generaties jongeren die elkaar aflostten, telkens met hun eigenheden, konden we de revoltaire polsslagen van telkens weer een nieuwe tijd aan den lijve ondervinden. De vestimentaire en muzikale culturen, de dreigingstaal, de nieuwe schutting-

woorden; we hebben ze niet aan ons kunnen laten voorbijgaan. Zolang we met deze jongeren omgingen, maakte agressie deel uit van de dagelijkse realiteit. Ik ben ten zeerste vertrouwd geraakt met de bendecultuur, de mafiacodes, pesterijen, uitdagingen, ondermijning, stilzwijgende afspraken, collectieve negativiteit. Bijwijlen meenden we zelfs dat onze zo solide methodiek door nieuwe ontwikkelingen onderuit werd gehaald. Toch vonden we voor al deze crisisfasen na enig gissen en missen wel een methodisch antwoord.

De voorbije twee jaren zijn evenwel pedagogisch belastend geweest op een specifieke manier. Steeds hebben we van bij de aanvang van de opname, via een open confrontatie en (mentale) conflictbegeleiding, de uiterst gevaarlijke schijnaanpassing doorgeprikt. De huidige generatie jongeren echter beheerst de verwachtingen van het systeem perfect. Hun vormelijke volgzaamheid - niet zelden geserveerd met een milde, maar beleefde spot - is uiterst beredeneerd. Ze vormt de basis voor hun subversie. Deze jongste generatie laat zich niet grijpen, is even goed georganiseerd als ze zich kan ontbinden, kent tal van nieuwe geheimcodes. Ze opereert efficiënt, bliksemsnel en ongrijpbaar, vóór het volwassenstelsel zich kan organiseren, koud, achterhoek en kanten en in de nacht. Na een ernstig vergrijp, hoe chargerend ook, is hun reactie haast dociel, gelaten. Zij lijken de sanctie emotieloos te ondergaan. Interactioneel neutraal, niet geneigd om naar de persoon van de geïnteresseerde begeleider iets in het reine te trekken.

Aan alle persoonlijkheidsmisvormingen van de ernstig deviante adolescent die wij al kenden, is een vooralsnog onvatbare extraimmoraliteit toegevoegd, waarvan we de grondslagen of drijfveren nog niet hebben kunnen achterhalen. Die stap van supercool naar kil(l) kan de pedagoog machteloos maken. Vele waardevolle en sterke medewerkers heb ik in de loop van de voorbije twintig jaar geïntimideerd zien afhaken, geslagen worden met vuisten, stokken, baseball bats. Geconfronteerd met het resultaat van hun actie, toonden de meeste jongeren één of andere

vorm van emotie, spijt, betrokkenheid bij het slachtoffer. Meteen of later. Ik herinner mij een jongere die de hoofdopvoeder een gebroken neus had geslagen. Zelfs nadat hij door ons was doorverwezen ging hij de man in het ziekenhuis opzoeken om zich te verontschuldigen. De jongere die enige maanden geleden na een interpellatie een andere hoofdopvoeder het ziekenhuis insloeg, vond binnen een paar seconden een kompaan om het gevecht in zijn voordeel te beslechten. De begeleider werd deskundig in elkaar getrapt, met trappen gericht op het hoofd. Achteraf toonde de dader niet de minste betrokkenheid; zijn op voorhand aangekondigde actie had beter gekund.

Onderzoek

Het beeld dat ik uit mijn ervaring heb geschetst vertoont gelijkenissen met actuele gebeurtenissen en wordt bevestigd door studie-resultaten (zie hieronder). Dat geheel wil ik bovendien vervolledigen met een aantal uit-

gangspunten en bevindingen die ik uit lectuur heb weerhouden. Daarbij wil ik duidelijk stellen dat ik de jongere in principe een gezonde psychische grondstructuur wens toe te kennen, hoewel in de gespecialiseerde literatuur ruim aandacht besteed wordt aan de sterk pathologiserende inwerkingen van de omgeving op de psychologie van de jongere. Door te stellen dat bij alle jeugdige daders van geweldpleging een individuele psychische stoornis werd vastgesteld, zou ik voorbijgaan aan de meer essentiële sociologisch-maatschappelijke kwestie waarop ik juist de aandacht wil vestigen.

Eén. Sommige jongeren worden door een aantal factoren als het ware van jongsafaan voorbestemd voor het gebruik van geweld in een latere fase van hun ontwikkeling. Belangrijke *predestinaties* zijn: een slecht functionerend gezin, een achtergestelde buurt of ongunstige sociale omgeving, een gebrekkige scholing of arbeidsintegratie. Jongeren die in

De harde feiten

- De vernielingen in Parijs, de rellen in Brussel, werden als georchestreerd beleefd en bleven relatief ongrijpbaar voor het parket; de daders weten zich, als volleerde IRA-militanten, bijzonder goed te maskeren;
- In Sint-Niklaas werden de troepen, in hun riposte tegen de politie, op zeer korte tijd via verschillende GSM's verzameld;
- De belagers van bus-, tram- en metrobestuurders voeren *hit and run*-actie's uit;
- Voetbalhooligans onderscheiden zich in de massa niet meer van hun omgeving. Zij presenteren zich als *casuals*. Hun acties zijn veel beter voorbereid dan vroeger, professioneel, geïnternationaliseerd. De toenemende bestrijdingsmaatregelen leiden tot nieuwe strategieën, zoals het dragen van dure merkkledij of sjaals van de tegenstrever. Het beeld van de dronken lallende hooligan-machovernieler is ver weg in de nieuwe codes om prestige te verwerven. Voorop staat nu durf en hardheid in concrete acties, met als uitdagingen: 'net, pur et sans bavure' en 'you never run' (voor niets of niemand terugdeinzen). Excitement staat voorop en als belangrijkste betrachting geldt: de tegenstrever op eigen terrein verslaan.
- Noch de in het wilde weg schietende Amerikaanse jongeren, noch hun schoppende, neerstekende, vergiftigende en in een extreem geval zelfs onthoofdende Japanse leeftijdsgenoten werden vooraf afwijkende kenmerken toegeschreven. En wat verklaren ze achteraf? "Ze had me een uitbrander gegeven omdat ik te laat was" (een jongen van dertien die zijn lerares doodstak). "Hij wilde ons de geleende 1000 frank niet teruggeven" (twee meisjes die een man van 69 doodden). "Hij deed nogal koeltjes de laatste tijd" (een veertienjarige jongen die de vader van een klasgenoot het hoofd insloeg)⁴. "Jammer dat ze niet dood is" (een veertienjarige die zijn lerares zwaar verwondde).

confrontatie met de gangbare regels vele negatieve ervaringen hebben opgedaan en die in hun gezins- en vriendenmilieu niet op een gepaste manier gesteund worden in het aanvaarden van de vigerende waarden en normen, identificeren zich niet met de conforme samenleving. Hier is zeker één van de redenen te zoeken waarom zij zich haast niet storen aan de algemene afkeuring van hun gewelddaden⁵.

Twee. Gewelddadig gedrag zou een tijdelijk *angstreducerend effect* hebben. Tal van existentiële onzekerheden maken de omgeving en de medemens bedreigend. Er ontstaat een verstoorde tot vijandige communicatie met de omringende cultuur, die men door actie en agressie (als uiting van frustratie) tracht op te lossen. Hierdoor ontstaan evenwel nieuwe angsten (gevat worden, negatieve beeldvorming) en mogelijke schuldgevoelens. Die kan men enkel afwenden door omkering (vernietiging van het schuldgevoel) en nieuwe agressie. Zo verzeilt de geweldpleger in een negatieve spiraal. De groep zal bescherming bieden en de maatschappelijk negatief beoordeelde daden positief bekrachtigen.

Drie. De verdere ontwikkeling van het geweldpatroon van een groep (bv. bendes, hooligans, subculturen) wordt in hoge mate beïn-

vloed door de manier waarop de samenleving dit *etiketteert*⁶. De deviantie maakt deel uit van een interactieproces. De gewelddadige feiten zijn daarbij minder belangrijk dan de wijze waarop de goegemeente erop reageert. De reactie stuurt mee het verdere verloop van het geweld en maakt er deel van uit (zie kader).

Vier. Achter daden van agressie kan ook het *oplossen van een statusfrustratie* schuil gaan. Dat zou het geval zijn voor nogal wat jonge arbeiders en werklozen. Tegenover de jonge arbeiders die hun status accepteren en positief invullen, staan de jongeren die zich via een pact van niet-aanvaarding en verwerping van de traditionele middenklassenwaarden een eigen identiteit en een groepsocialisatie verwerven. De pesterige en negativistische groeps cultuur biedt bovendien haar mannelijke leden de gelegenheid zich een traditionele viriele identiteit aan te meten: men onderscheidt zich en verwerft status binnen de groep via moeilijkheden, hardheid, handigheid en slimheid bij opwindende gebeurtenissen, snelheid bij actie, het kunnen beschermen van groepsleden bij problemen, branie⁹.

Vijf. Wanneer de delinquente groeps cultuur gezien wordt als een strijd met gevestigde waarden en het verwerven van een com-

Etikettering

De reacties van de omgeving, inclusief perscommentaren, op een veeleer toevallige actie van een veeleer toevallig samengestelde *near group* werken bevestigend, én voor het doorgaan met de acties, én voor het vestigen van een groep én voor het eventueel ontwikkelen van een individuele negatieve identificatie. De sociale reacties op een eerste overtreding beïnvloeden de escalatie volgens het volgende min of meer voorspelbare patroon⁸:

- stereotiepe stigmatisering: met de leefgewoonten in die buurt moest het er ooit van komen; deze groep jongeren deugt nergens voor;
- het zoeken van bewijsmateriaal in het verleden: het zat erin van jongsafaan; familiale antecedenten; het is niet de eerste keer;
- group-fulfilling prophecy: het zal nog gebeuren;
- veralgemening: de feiten worden vertaald naar de hele persoon; individuele acties worden verruimd naar de gehele groep.

Op deze basis kan zich een secundaire deviantie ontwikkelen: doordat men verwacht dat de overtreder zal recidiveren, doet die het ook. Aangemoedigd door de positieve invulling en de aanvaarding door of bij de leden van de *near group* ontwikkelt men via zelflabelling (als de anderen het zeggen, zal ik wel zo zijn) een meer zelfverzekerde identiteit, die hoedanook conflictueus blijft met orde en wet.

promismoraal, dan moet het schuldgevoel bij overtreding van de norm - die men kent - gerationaliseerd en geneutraliseerd worden. Het eigen gedrag moet een *legitimatie* krijgen, voor zichzelf en de subcultuur een positief doel dienen en acceptabel gemaakt worden: men pleegt delinquent geachte feiten uit vriendschap (hogere waarden); de slachtoffers hebben het er zelf naar gemaakt (er zijn geen slachtoffers); 'ze hebben het altijd op mij gemunt' (veroordeling van de veroordelers); de vernielingen hebben geen particulieren getroffen, enkel de superrijken (die zelf rijk worden op het uitbuiten van anderen en door een rijke verzekering gedekt zijn) en de individuen vernietigende samenleving (er is dus geen schade); waar gehakt wordt, vallen helaas spaanders (er is dus ook geen verantwoordelijkheid)¹⁰.

Zes.Ten slotte zijn er een aantal factoren die deze negatieve ontwikkelingen *bekrachtigen*.

- Bepaalde activiteiten (betogingen, voetbalwedstrijden, massamanifestaties) kennen en ontwikkelen een *reltraditie*. Dit trekt groepen en individuen aan die elke gelegenheid zullen benutten om deze traditie verder te zetten.

- Een *massa* doet een aantal remmingen wegvallen en werkt escalatie van opwinding in de hand.

- Het optreden, de aanwezigheid (maar net zo goed: de afwezigheid) van *ordehandhavers* kan provocatief zijn.

- Het sociaal gebruik van amfetamines, drugs, medicatie, alcohol, op het ogenblik van de agitatie werkt vanzelfsprekend ontremmend en escalatiebestendigend.

- Jongeren zoeken in de gebeurtenissen *excitement*. Dit ligt niet enkel besloten in de korte rel of de poging daartoe, maar ook in de eraan voorafgaande en erop volgende gesprekken, de directe voorbereiding, de tocht er naartoe en terug, het gevaar opgepakt te worden of gekwetst te raken. Ook biedt de acties van neven-*thrills*: gratis met het openbaar vervoer, het kleineren en intimideren van buitenstaanders, aanrichten van beschadigingen, kat en muis met de ordehandhavers.

- Contact met het *gerecht*, boetes, korte gevangenisstraf, verhoor, ressorteert bij een aantal jongeren een heroïserend effect.

- Het komt de groepscohesie ten goede als men de eigenheden kan afzetten tegen een gemeenschappelijke *vijand*. Die vijand kan alle vormen aannemen: van de overheid, het sociaal klimaat, een andere etnie tot een rivaliserende bende of een verderfelijk geacht individu.

Geen grote voorbeelden meer

In wat volgt wil ik ingaan op een aantal persoonlijke indrukken die mij intrigeren. Een eerste indruk is dat de jongeren vandaag *figuren of ideeën missen* waarmee zij zich op een positieve manier kunnen *identificeren*.

De effecten van de naoorlogse wederopbouw, het industrieel-technologische optimisme en de ideologische bewegingen lijken uitgewerkt. Een zeker cultuurpessimisme maakt opgang, dat een sterk vermaterialiseerde, duale, extreem competitieve, intolerante, bedreigende, individualistische, verstedelijkte omgangsvorm schetst. Het zouden uitingen zijn van een *verzadigde en verveelde samenleving*.

Vandaag worden waarden en normen in hun verschillen equivalent naast elkaar geplaatst en aangeboden, in een nooit assimileerbare veelheid. Inzake goed en kwaad verlaten jongeren zich vandaag vooral op hun *ouders*. Die zijn echter vaak zelf zoekend, in een poging om onze gesecculariseerde cultuur te verwerken. Zij kunnen, noch willen sluitende antwoorden bieden. Jongeren zijn dus sterker dan voorheen aangewezen op een eigen waardenzoektocht.

Voor vele jongeren is dat niet echt een probleem. Een beveiligende opvoeding en het benutten van alle beschikbare hulpbronnen helpt hen in hun moreel groeiproces. Andere - meer kwetsbare - jongeren evenwel worden in hun ontwikkeling tot een moreel oordeel *geholpen* door een helder en gesloten ideologisch of religieus systeem, een leer, positieve streefdoelen, sterke persoonlijkheden - evenals een rolmodel - met een materialiteitsoverstijgende uitstraling. Na Martin Luther King

en Mohammed Ali kregen we echter Mike Tyson: een man die verkracht, zwakkeren slaat en de regels van elementaire fair play schaaft. Harlem 'touche pas à mon pôte' Désir heeft zich persoonlijk verrijkt met bijdragen voor de door hem op gang gebrachte organisatie. De verheiligde witte raaf Verwilghen ontmaskert zichzelf met egocentrische retoriek, een doorzichtig gevecht voor een plaats als lijsttrekker en geflirt met een ministerschap. Het belangrijkste rolmodel van het ogenblik zou

nerlijke zoektocht. Waar echter wordt momenteel die zoektocht geactiveerd, wanneer de ouders - zonet nog aangewezen als de morele bakens - zelfs het gevecht voor een gezamenlijke maaltijd hebben opgegeven?

De rol van de media

Ten overvloede is geïllustreerd welke versterking of ontkrachting uitgaat van pen, laptop, camera, foto. Dat schijnt op de mediabeheerders weinig indruk te hebben gemaakt.

Als niet-televisiebe-zitter valt mij bij occasioneel buitenshuis kijken telkens weer de gewinning van reguliere kijkers aan geweld op. Ik verbaas me over hun reacties op zeer directe nieuwsberichten met schokkende beelden - vooral de reacties van kinderen en jongeren houden mijn aandacht op scherp. Onmiddellijk na de totaalprojectie van massagraven gaat het over Paris-Dakar en wordt er fruit-yoghurt aangeprezen. De kijker gaat zonder noemenswaardige reflexie mee.

Die kritiek is zo oud als de televisiestraat. Toch is hij actueler dan ooit. De lijkenbergen in de concentratiekampen zijn - en worden vandaag zelfs haast live - een oneindig aantal keer gerepliceerd door andere onschatbare dodentallen. Maar het schokt niet meer. Door het massief wreedaardige waarmee de kijker wordt bestookt wordt de morele impact tot nihil herleid. Het verbaast haast dat het in beeld brengen van een spectaculaire zelfdoding of het door het oog schieten van een tegenstrever nog een publiek debat waardig geacht wordt.

Eindredacteurs argumenteren dat 'alle geweld dat deel uitmaakt van deze tijd best op realistische wijze weergegeven' wordt. Wel-

Michael Jordan zijn, van wie we weten dat hij een toegewijde en supergetalenteerde sporter is met een fortuinverslindende gokverslaving.

In de nuchterheid van dit ogenblik wordt terecht elke valse mythe, elk gemanipuleerd groepssentiment afgebroken. Wat rest is een wat schraal, feitelijk, illusieloos en ongelovig (fundamenteel sceptisch tot cynisch) hyperhumanisme.

Het benieuwt me op welke manier jongeren vandaag hun existentieel-morele honger stillen en welke conclusies ze trekken uit de ter beschikking staande overlevering. Hoe ze denkbelden, tradities, gevoelens, (sub)culturen tegenover elkaar afwegen, in een vitale in-

licht, in hun achterhaalde betoog, nog steeds *ter lering*. Deze truc leert al langer dan vandaag weinig anders meer dan dat het bestaan reine willekeur is en niemand blijkbaar bij machte is dit gegeven vanuit redelijke of humane overwegingen te doen keren.

Gebrek aan ideologisch fundament

Er schuilt volgens mij een reëel gevaar in een berichtgeving die ideologisch volstrekt onbetrouwbaar en in tegenspraak met zichzelf is, en dag in dag uit richtingloos voortdaast. Dit onder de veilige vlag van de polyinterpretabiliteit of meerduidigheid van elke gebeurtenis en het respect voor het beoordelingsvermogen van elke individuele lezer.

Teveel kranten en tijdschriften tellen momenteel zoveel publiek uitgeschreven meningen als er journalisten zijn. Zij laveren van het ene *hot item* naar het volgende, en verklaren om de haverklap tot wit wat gisteren nog zwart heette. Door dat gebrek aan consequentie dragen zij bij tot een sfeer waarin elke berichtgeving als onbetrouwbaar wordt aanvoeld. Ik mis deskundigheid, nuancering en een brede analyse die door een zekere - en geen veronderstelde - groepsconsensus gedragen wordt. Ook de zelfverklaarde kwaliteitspers verschuilt zich achter *reality reproduction* om vooral geen eigen visie (meer) te kennen te geven.

Het was voorspelbaar dat de pers het tragische overlijden van Sémira Adamu (en de daaropvolgende politieke vaudeville) uitvergroot zou becommentariëren. Dat is immers lucratiever dan de oneindig complexe materie van het asielbeleid en alle concrete inspanningen die op dat vlak reeds worden ondernomen zo objectief mogelijk uit te diepen. De zuiver nieuwsgerichte dag- of weekjournalistiek offert de fundamentele maatschappelijke vraagstelling naar de mogelijkheden, beperkingen en modaliteiten van een permanente vluchtelingeninstroom en de humane uitwijzingsbegeleiding op aan de veralgemening van deze ene fatale toepassing van het kussentje. Wie zou het na dit debat nog wagen op te werpen dat het aantal humane mogelijkheden om iemand in bedwang te houden in deze verscheurende omstandigheden wellicht be-

perkt is en het kussen misschien wel aangevoeld werd na vele studies en vergelijkende expertises? Een vraag als deze klinkt nu haast als een provocatie.

Door het afwenden van de aandacht vluchten de media voor betrokkenheid bij een ingrijpend maatschappelijk probleem dat de autochtone bevolking tot in haar diepste vezels beroert. Dezelfde pers publiceert vandaag een striemend artikel over de inhumane omstandigheden in de wachtcentra voor asielzoekers - niet-analytisch, maar, net als in de sensatiepers, aan de hand van individuele getuigen - en eist morgen in een even striemende aanklacht het hoofd van de (on)verantwoordelijken inzake de probleemwijken in de steden; de oncontroleerbare Albanese en Russische maffia en de onmacht, bedreiging en angst van de magistraten; de illegale invoer en bordeelexploitatie van en moord op Oost-Europese (minderjarige) meisjes; de agressie en ontevredenheid bij schoolmoeë allochtone jongeren.

Links-rechts-polarisering

De vroegere sterk partijpolitiek gebonden journalistiek werd verdrongen door een meer algemene links-rechts-polarisering. Ik beweer dat die de werkelijkheid een soms kwalijker wrong geeft dan haar voorganger. Elke ernstige besluitvorming wordt bezwaard door wederzijdse vooroordelen, taboes, een grotesk gebrek aan nuancering, diskwalificaties, pogingen om de veronderstelde achterban te behagen, stilistische eigenheden - mogelijk in de veronderstelling dat het eensgezind zoeken naar waarheid wel saai zal zijn. De ene zijde bloklettert bij elke jongerenopstand of elk schoolprobleem dat het weer eens om allochtone jongeren gaat, terwijl de andere zijde zich haast om het repressieve optreden van de ordehandhavers te onderstrepen of het aantal autochtone voetbalvandalen in kaart te brengen. Dergelijke intellectuele kat- en muisspelletjes activeren slechts de reeds bestaande verdeling bij de publieke opinie en de besluitvormers. De mogelijke consensusoplossingen voor de zeer ernstige onderliggende problemen blijven onuitgesproken.

Onbevooroordeelde journalistiek?

Is het teveel gevraagd van de linkse pers meer begrip te verwachten voor de pogingen van de gemeente Koekelberg om de kinderen na 22 uur naar huis te doen terugkeren of van dan af aan de begeleiding van hun ouders toe te vertrouwen? Misschien was er in Koekelberg wel degelijk een ernstig probleem van beschadigingen, grafitti, bendevorming, verveling, passieve kinderverwaarlozing, gebrekkige controle, onbeschikbaarheid van de politie, onveiligheid bij ouderen, schoolverzuim, en was dit een eerlijke poging om de ouders te responsabiliseren. Misschien schetst deze agitatie ook een afgezwakt beeld van wat in de grotere steden pas écht een excessief en oncontroleerbaar gegeven is geworden. Zeker moet men er vragen bij stellen als 12-jarigen 's nachts zonder toezicht van hun ouders de straten affietzen of -skaten. Uit mijn eigen ervaring kan ik daar zeer veel bezwarende verhalen over vertellen.

Dat betekent niet dat ik geen gehoor zou hebben voor de argumenten van de Liga voor de Mensenrechten, die aandacht vraagt voor de kinderrechten, de aantasting van de persoonlijke vrijheid van ouders en kinderen, de culturele verschillen. Maar ik vraag mij af of dit debat via de pers kan en moet gevoerd worden. Zou een rechtstreeks telefoontje naar het gemeentebestuur en een overleg ter plaatse niet tot een kwalitatief beter - en mogelijk voor andere steden en gemeenten exemplarisch - resultaat geleid kunnen hebben? Mij lijkt ook de Liga voor de Mensenrechten aan een scoringsdrift te leiden die het onhandige zoeken naar oplossingen niet verbetert, maar juist blokkeert.

Ik ben er bijvoorbeeld van overtuigd dat de steden Sint-Niklaas en Lokeren aankijken tegen moeilijk controleerbare fenomenen als

zich snel vormende en na agitatie weer uit elkaar spattende groepjes. Het woord *zero tolerance* is echter amper uitgesproken, of de burgemeester wordt uit bed gelicht om zich voor de radiomicrofoon te verantwoorden over deze toch wel beladen techniek. De journalist is op dat ogenblik de veilige vragensteller. Er wordt hem niet brutaalweg de tegenvraag gesteld of hij ter plaatse een betere oplossing kan bedenken. Na het licht beschuldigend, licht laconiek, licht racisme-suggerevend interview begint de burgemeester in zijn pyjama de nieuwe dag met hetzelfde probleem en een oplossingsmodel minder.

Serene en objectieve berichtgeving

Vandaag worden journalisten gefeliciteerd voor serene berichtgeving. Het zou een evidentie moeten zijn. Als mediagebruiker ben ik eerst en vooral geïnteresseerd in een degelijke weergave van de probleemstelling. Ik stel het op prijs als de dingen in een verbredende en verdiepende context worden geplaatst en kom graag te weten of deze en gene instantie, deskundige, wetenschapper, politicus het probleem met een eigen visie, sereen, competent, met ernst oplost. Ik verneem nog graag welke concrete maatregelen men na samspraak voorstaat, maar wil vervolgens vooral dat de betrokkenen hun werk (kunnen) verderzetten. Daarbij vraag ik als modale burger van een integere pers enige steun voor mijn overtuiging dat competente beleidsvoerders - en hun zorgzame adviseurs, ambtenaren en praktijkwerkers - hun verantwoordelijkheden nemen; liever dan me haast dagelijks te moeten teweestellen tegen de insinuatie dat in dit corrupte land iedereen de verkeerde kant opkijkt.

Bij bepaalde nieuwsfeiten zie ik echter net die schreeuwerige, ongenueanceerde, met de publieke opinie chanterende berichtgeving ontstaan. De gevolgen zijn ernaar. Waar zulke berichtgeving de drift ontmoet van menig politicus om in beeld te komen en zich te profileren, worden immature overheidsmaatregelen geboren en geldverslindende kortetermijnoplossingen die niet meer zijn dan doekjes voor het bloeden.

Misschien moet de pers de betrokken kabinetten en administraties de kans bieden om aan de bevolking *de volledige omvang* van de economische kwetsbaarheden, de internationalisering, het vreemdelingenbeleid, de wetenschappelijke concurrentie, de milieuaspecten toe te lichten. Misschien kunnen ze dat doen op een betrokken, begrijpende en oplossingsgerichte manier, veeleer dan de tegengestelde ideologische sentimenten zuurstof te geven. Elk bedrijf slaagt erin haar werkzaamheden op een bevattelijke, aangenaam ge vulgariseerde manier te verduidelijken voor haar bezoekers. Ook de overheid moet die kans benutten. Maar dan moet ze daar wel een forum voor krijgen. En laat ons wel wezen, dat forum zijn niet de uitzendingen door derden, net zomin als de zevende-dag-debatten, waar mediagenieke uitstraling en scoring het halen boven de inhoud.

Jongeren en media

Wat jongeren betreft hebben de media een specifieke verantwoordelijkheid. Ik vraag alertheid voor de mogelijke media-Invloed op een bitsiger jongerencultuur. Voetbalvandalen en stokebranden bewaren plakboeken en video-opnames van de berichten en beelden die over hun provocaties verschijnen; gebeurtenissen die aanleiding hebben gegeven tot telefoongesprekken, interviews, reportages, het schrijven van lezersbrieven. Voortdurend de pers halen, bij voorkeur met grote koppen en foto's, werkt als stimulus. Eenmaal *on the scene* verwerven de jonge daders prestige en

identiteit; dat het om een negatieve identiteit gaat, maakt niet uit¹¹. De uitgebreide berichtgeving in de media doet het geweldprobleem nog uitdeinen.

De medaille heeft bovendien nog een andere kant. Jongeren die in de hulpverlening terecht komen hebben vaak reeds kennisgemaakt met de vele krachten die de media beheersen. Ze hebben geen slechte herinnering overgehouden aan hun door de camera aangewakkerde vechtpartij of stoere verklaring. Integendeel. Hun 30 seconden durende sterrenstatus vraagt om herhaling. Het hulpverleningscentrum waarin ze later opgenomen worden, biedt hen daartoe een uitgelezen kans. De stereotiepe rolverdeling van het kind-slachtoffer versus de hulpverlener-beul is dankbaar reportagemateriaal. De directies en hun medewerkers zijn als de dood voor een nieuw opgeklapt instellingsschandaal. Het maakt hen chanteerbaar door de jongeren en hun ouders ("als je mijn zoon straft en niet naar huis laat komen, roep ik er de pers bij"). Een dergelijke angst tast in hoge mate de coherente begeleiding van delinquente jongeren aan.

In mijn vele jaren professionele verantwoordelijkheid heb ik mij uit zorg voor de jongeren, hun ouders, de voorziening en het behoud van de werkingsmethodiek, zorgvuldig gehoeud voor betrokkenheid bij interviews, reportages, panelgesprekken in de brede media, hoewel daar ruim vraag naar was. Al die tijd was ik diep doordrongen van de angst voor ongenueanceerde beeldvorming, die onrecht zou doen aan de competente inspanningen van de me-

Agressie-gevoeligheid

Als onderkende gevolgen van systematische perceptie van geweldscènes voor een agressie-gevoelige jongere, kunnen worden weerhouden¹³:

- imitatie van gewelddadige rollen en daden van agressie;
- het uitlokken van agressieve impulsen, ook door het verminderen van de inhibitie;
- desensitivering van sympathiegevoelens tegenover de slachtoffers;
- onverschilligheid tegenover het gebruik van geweld;
- een mentaliteit die gewelddadige acts beschouwt als een sociaal aanvaardbare respons voor stress en frustratie;
- in algemene zin: een mindere inleving in en bezorgdheid om anderen en het beschouwen van de wereld als fundamenteel onveilig en agressief.

dewerkers in de moeilijkste omstandigheden.

Er is geen enkel verweer tegen de vernietigende kracht, voor jaren, van een krantenkop als *'Kinderen systematisch geslagen in voorziening X'*, ook al doet deze aantijging het grootste onrecht aan de werkers ter plaatse en hun risicovol engagement in een permanent bedreigende sfeer. Steeds zal de professioneel niet-betrokken lezer een vermoeden van schuld koesteren: *een kind* kan immers enkel slachtoffer zijn. Dat een welbepaalde gespecialiseerde omgangsvorm voor dat ene specifieke kind de enige nog resterende kans biedt op een volwaardig en geïntegreerd bestaan (dit is: buiten de chronische hulpverlening, detinerende, psychiatrie), zal de vele meediscussiërende randbetrokkenen ontgaan. Want dat een goede begeleiding van deze moe-begeleide jongeren niet enkel een grote deskundigheid en innerlijke motivatie vraagt, maar tevens een vasthoudende menselijk-persoonlijke genegenheid, wordt in het nieuwsbericht platgewalst.

De invloed van de beeldcultuur

In de vroege jaren tachtig werd onderzoek verricht naar *de invloed van de beeldcultuur* op de ontwikkeling van deviante of agressieve subculturen of individuele gedragingen. Ik heb steeds sceptisch gestaan tegenover het besluit dat jongeren werkelijkheid en fictie maar al te goed van elkaar konden onderscheiden en er geen noemenswaardige correlatie kon aangewezen worden tussen een eventuele toename van het geweld bij jongeren en de confrontatie met geweldscènes in film en op televisie.

In een reactie op het oorlogsgeweld in ondermeer Vietnam keerden een aantal regisseurs zich af van de heroïsering en sublimering van wapengeweld. Een manier om het publiek een andere waarheid te tonen was het directe beeld. De directe confrontatie met pijn en wreedheid zou een bewustzijn op gang brengen, was de gedachte. Het effect van deze werkwijze heeft echter wellicht alleen gespeeld bij de cinéfiel, die geenszins via de beeldcultuur moest overtuigd worden van de grofheid van de menselijke soort in oorlogs-

situaties. Een andere groep hongerde om de verkeerde redenen naar méér. Ik twijfel er niet aan dat filmmakers als Oliver Stone een statement willen afleveren over extreem triviaal geweld en de evolutie die onze cultuur op dat vlak doormaakt. Helaas is het gevaar voor een te grote groep kijkers, die enkel plaatjes ziet zonder boodschap, zeer reëel.

Wie dat vandaag opmerkt, maakt zich als moraalridder hopeloos belachelijk. Intellectuelen zijn op dat vlak genadeloos voor elkaar. Toch vind ik dat een maatschappelijke reflexie zich opdringt. Want *voor jongeren met zelfs maar een lichte predestinatie* voor agressie vormen bepaalde filmscènes een uitnodiging tot het kopiëren van dat geweld.

Hiermee geef ik een belangrijk onderscheid aan: de predestinatie zorgt ervoor dat de jongere de beelden deformeert en naar believen inpast in het eigen beleven. Het is zeer onwaarschijnlijk dat bij een kind, opgevoed in een warm en evenwichtig gezin, met voldoende schoolveiligheid en een rustbiedend perspectief, een occasionele confrontatie met geweldscènes tot een deviante ontwikkeling zal leiden. Al is ook bij deze stelling reeds de nodige voorzichtigheid geboden. Vooreerst ging het over een occasionele confrontatie. Een gemiddelde Amerikaanse jongere krijgt per jaar 10.000 moorden, verkrachtingen en aanslagen onder ogen. Wetende dat veel kinderen vandaag televisie op de kamer hebben, dat veel ouders dit als hun gemakkelijkste kinderopas beschouwen en dat er door de commerciële nettenuitbreiding een haast permanent aanbod is, neem ik aan dat braaf Vlaanderen dit cijfer misschien ondertussen ook wel benadert. Ten tweede staat een beschaafd en burgerlijk gezin geenszins gelijk met een evenwichtige opvoeding. Het gezinsfunctioneren is op vele gebieden grondig gewijzigd. Het zou geen overbodige luxe zijn bijtijds (intern) de effecten daarvan op - vooral - de kinderen eens grondig te bekijken.

Video en videospelen

Misschien moeten we daarnaast in de relatie beeldcultuur-toenemend geweld in de samenleving een soort vertragingselement

Onschuldige videospelletjes?

Bij wijze van voorbeeld ga ik nader in op de mogelijke effecten van *videospelen*¹⁵. 'Killer Instinct' en 'Mortal Combat' behoren tot de meest populaire spelen; 40 op 47 spelen zijn expliciet gewelddadig. Qua leerproces hebben videospelen een sterkere impact dan andere aanbiedingen uit de beeldcultuur. Dat komt ondermeer door:

- symbolisering: de speler is zelf agressor (niet enkel kijker);
- beloning: wie initiatief neemt (vaak betekent dat de tegenstrever vernietigen) wordt positief bekrachtigd; moord maakt het hoofdmenu uit om te overleven;
- leerproces: de speler neemt in hetzelfde proces deel aan modellering, bekrachtiging en herhaling/oefening;
- realisme: in de driedimensionale spelen benadert de actie op haast angstwekkende wijze de realiteit;
- identificatie: de speler kijkt door de ogen van de agressieve held.

verrekenen. Studie¹⁴ wijst een relatie aan tussen televisiegeweld op 8-jarige leeftijd en agressief of antisociaal gedrag 22 jaar later. Het op vroege leeftijd aanleren van agressieve gedragingen kan levenslange consequenties hebben.

Een zeer belangrijke relatieve nieuwigheid ten slotte is de toenemende commercialisering en impact van de videomarkt. Vroeger kon men een film eenmaal in de bioscoop genieten en vervolgens, in uitgesteld relais, als televisiefilm. De kijker ondergaat daarbij een verhaal, waarin eventueel ook schokkende beelden hun deel hebben. Bij een huur- of (vooral) koopvideo kan elke zieke of potentieel zieke geest, elk nieuwsgierig kind, focussen op geïsoleerde agressieve of expliciet seksuele scènes; dit meermaals, zo gewenst. De beschikbaarheid van video in de thuisomgeving opent nieuwe perspectieven op de effecten van

geweld in de media. De manier waarop groepen en individuen videofilms in de thuisbeslotenheid bekijken en gebruiken kan belangrijke consequenties hebben voor de manier waarop zij de beelden waarnemen en begrijpen en wat zij later imiteren of zich herinneren. Een andere groeiemarkt is zeker deze van de personal computer, inclusief internet. Deze ontwikkeling speelt zich onder de ogen van veel ouders af, zonder dat ze er nog een helder zicht op krijgen. Door hun desinteresse voor deze vluchtige en snelle virtuele wereld sluiten veel ouders zich af van de beleving van hun kinderen.

Taal

Ik blijf *de taal* beschouwen als één van de meest vitale middelen tot individuele expressie, intermenselijke communicatie en sociale integratie. De benutting van de taal in de artistieke weergave begrijp ik als een significant teken van onze cultuur. Uiteraard juich ik de sterke uitbreiding van de taalschat toe. Toch is er ook een evolutie die ik betreur: in van elkaar gescheiden werelden als film theater, strips, mode, sport, muziek, poëzie is het gebruik van schuttingwoorden, agressief verweer, seksuele toespelingen en denigrerende verwijten evident geworden. Die verlaagde communicatieve grofheid en botheid deint ook uit in de dagelijkse omgang. Wij zijn een *fuck en shit*-samenleving geworden.

Onhandigheden

De beleidsvoerders en burgers gaan te weinig efficiënt - te impulsief, te ongericht, teveel op korte termijn denkend - om met de maatschappelijke evoluties van vandaag. Een snelle maatregel sust dan wel de publieke opinie, maar is zelden weldoordacht; doorwrochte oplossingsmodellen komen dan weer vaak vijf jaar te laat en staan haaks op de nieuwste ontwikkelingen.

Zonder in detail te treden geef ik enkele belemmeringen bij het zoeken naar passende antwoorden aan.

Een. *Ouders* koesteren een weerstand tegen een hiërarchische opvoeding, maar beschikken over een te beperkt arsenaal aan ideeën en

vaardigheden om dit in hun opvoedingspraxis om te zetten, geconfronteerd met hun assertieve en verbaal sterke kinderen. Wanneer ik jonge ouders hoor verklaren dat zij er niet in slagen hun kleuter vóór 22 uur in bed te krijgen, wanneer ik de willekeurige kieskeurigheden van zevenjarigen omtrent maaltijden en de zoëven genoemde verbale brutaliteit moet aanschouwen, wanneer ik zie hoe een moeder de televisie afzet en machteloos toekijkt hoe deze zonder verpinken door haar driejarige kleuter opnieuw wordt aangezet, val ik achterover. Ik begrijp deze liefdevolle zwakheid niet, ook omdat het mijn vaste overtuiging is (geworden) dat men de eigen kinderen geen slechtere dienst kan bewijzen. Grenzen stellen aan een kind associeer ik meer met verantwoordelijkheid en zorg dan met eenzijdige machtsontplooiing.

Twee. Voorgaand verhaal kent helaas vaak een wat neurotisch of projectief vervolg in de relatie van de ouders tegenover de school. Kleuterbegeleiders, leerkrachten, die wel degelijk lijnen uitzetten, krijgen meer en meer te maken met extreem protectieve en irrationeel weerwerk biedende ouders. Het klimaat van afweer tegen kindermisbruik heeft ook een schaduwzijde: elk ongenoegen kan aanleiding geven tot explosieve klachten of verklaringen aan de rijkswacht, commissies, pers. Deze trend werkt in de hand dat directies, leerkrachten, pedagogische medewerkers uit zelfbescherming hun verantwoordelijkheden afbouwen.

Drie. Jongeren zelf hebben een veel zelfbewustere en individuele stijl ontwikkeld om hun rechten te doen gelden. Er is momenteel een ruim dienstenarsenaal beschikbaar om ongenoegens kenbaar te maken. Dit is een rechtmatige zaak. Een kind is echter ook (maar) een mens en geen heilige en de waarheid komt niet steeds uit een kindermond. Het verhaal van de jongere die zich door een andere jongere liet verwonden om bij de rijkswacht een klacht in te kunnen dienen tegen een opvoeder, is niet gefingeerd. Het aantal onterecht aan de schandpaal genagelde pedofielen is ondertussen niet meer te tellen, nogal wat ouders hebben op beschamende wijze priemen-

de rechterlijke blikken moeten tegenspreken. Hulpverleners nemen het niet meer automatisch op voor elkaar; zij belooen elkaar veel meer dan geloof te hechten aan hun professionele of persoonlijke integriteit. Iedereen lijkt wel ongerust geworden, want iedereen is op een bepaald vlak potentieel schuldig. Deze achterdochtige sfeerzetting is werkelijk verziekend.

Vier. Geconfronteerd met schoolmoeheid en steeds nieuwe vormen van schoolse uitval, en zelden vrij van enige scoringsdrift, hebben opeenvolgende beleidsvoerders zich laten verleiden tot het ontwikkelen van een netwerk aan semi-schoolse opleidingsvormen. Het is zeer de vraag of de meest bedreigde jongerenpopulatie door deze probleemverschuiving, ten eerste, het juiste signaal krijgt (wanneer je, in een voortgezet perspectief, niet graag werkt of niet voldoende kwaliteit levert, zal de patroon wel enige tegemoetkomingen voorzien) en, ten tweede, wel de juiste scholing en attitude ontwikkelt om later op de arbeidsmarkt en in samenleving enigszins te overleven.

Vijf. In het failliet van de hooggestemde idealen, ontstond ook op het terrein van onderwijs en opvoedkunde een verdere (professionele) afbakening. Ten slotte heeft eenieder nog recht op een eigen leven ook. Het werken naar loon is sterker dan vroeger bepalend. Elk uur telt en voor de volgende reis naar Thailand moet nog behoorlijk bijgeklust worden. Dat is jammer, want de jongeren verliezen opnieuw een mogelijkheid om zich te identificeren met nabije, raakbare, inspirerende identificatiefiguren. De school is naar mijn oordeel te sterk opgeschoven naar een toevallige verzameling van erg deskundige individuele lesgevers. De groep leerkrachten mis ik.

Zes. De opeenvolgende beleidsverantwoordelijken, zowel federaal, gemeenschappelijk als lokaal, hebben - vanuit zeer onderscheiden motieven - het jeugdbeleid verwaarloosd. Er is geen sprake van coherentie of doordachtheid. De wetgeving en het voorzieningennetwerk blijven - in de eerste plaats voor de jongere - hopeloos verwarrend en overlappend (alleen al inzake kansarmoede bij

kinderen en jongeren bestaan 59 regelgevingen). Tussen de onderscheiden departementen die zich inlaten met alle aspecten die jongeren aanbelangen (onderwijs, justitie, volksgezondheid, welzijn en cultuur, arbeid en tewerkstelling, binnenlandse zaken, economie), de bestuursniveaus, zuilen en koepelorganisaties bestaan te weinig gerichte verbindingen. Ook inzake het doorlopen van de verschillende leeftijdsfasen vinden jeugdwerkers elkaar haast niet. Zo slagen Kind en Gezin, het OCMW, de schoolarts, de schoolbegeleidingsdienst en het vertrouwensartsencentrum er niet in een structureel samenwerkingsverband - evenzeer nodig bij preventie als bij crisisinterventie - uit te bouwen. En nog steeds wordt de preventieve en interventieve kracht die uitgaat van het vrijwillige jeugdwerk schromelijk onderschat. De jeugdgroeperingen zijn in de voorbije twintig jaar, vooral lokaal, van overheidswege niet wezenlijk ondersteund geworden.

Beleidsvoorstellen

De aanzetten voor beleidsvoorstellen die ik hieronder geef, zijn gebaseerd op de voorgaande probleemstellingen.

Een. Vooral in *de steden* hoort meer aandacht te gaan naar het aangenaam maken van sociale woonwijken, het aanmoedigen van een geschakeerde buurtactiviteit, het aantrekken van een gediversifieerde middenstand, het tegengaan van gettovorming en etnische rivaliteit (ook bij allochtone groepen onderling), het aanmoedigen van interculturele activiteit. Algemeen moet het stedelijk wonen aangenaam gemaakt worden. Aan de ontwikkeling tot administratieve en toeristische spooksteden moet dringend een eind komen. De groeiende anonimiteit en de afwezigheid van beveiligende controle buiten de daguren, werkt een negatieve sfeer in de hand.

Twee. De *ordehandhavers* werken best in een goed georganiseerd en helder gestructureerd kader. In een consequente lijn met vroegere betogen, geef ik ook op dit terrein de voorkeur aan een *back to basics*-aanpak boven tal van schemerige sociale tussenpersonen (straathoekwerkers, *fan- en city-coaches*,

pleinvoetballers). Liever een vakbekwame, manifest aanwezige, aanspreekbare, vastbenoemde wijkagent dan een stadswacht met een tijdelijk contract. Wel is opgelegde structurele samenwerking van de politie met de andere (jongeren)begeleidingsdiensten noodzakelijk. Op vlak van individuele begeleiding kan zelfbeveiligende fysieke training en systematische psychodynamische scholing (o.m. gespreks- en discussietechnieken, stressbeheersing bij crisisinterventie) een verbeterde politionele dienstverlening opleveren.

Drie. In het *onderwijs* moeten vooral de risicorichtingen (voornamelijk het technisch en beroepsonderwijs) bijzonder ondersteund worden. Wat mij betreft uitdrukkelijk binnen de bestaande structuren en niet via derivaatoplossingen (welzijnszorg, deeltijds leren e.a.). Daartoe moeten de betrokken schoolmedewerkers hun eigen school opnieuw uitvinden, via motiverende herdefiniëringen en versterkte doelstellingen.

De maatschappelijk meest kwetsbare jongeren zijn het best gediend met een sterk gestructureerde, conformerende begeleiding. Dit staat niet gelijk aan toepassing van papieren regels, maar aan een doorleefd, humaan, sterk, correct, laten naleven van het afsprakenkader door geïnteresseerde, persoonlijk betrokken schoolmedewerkers.

Aan de staf moeten een maatschappelijk werker en een pedagoog toegevoegd worden. De maatschappelijk werker zal zich, in samenwerking met andere diensten, actief inlaten met thuiscontacten en spijbelcontrole. De pedagoog kan zich toespitsen op een toegevoegde methodische ondersteuning voor de leerkrachten en op individuele begeleiding van leerblokkeringen en demotivering bij de leerling.

Vier. Een *integraal jeugdbeleid*, waarbij alle departementen (en dus niet louter welzijn, gezin en cultuur) moeten betrokken worden, moet een prominente plaats krijgen in de beleidsvoering. Het betreft een langetermijnvisie, waarin pragmatische oplossingen een plaats vinden naast ingrijpende structurele maatregelen. Hierbij moeten lokale, regionale en (meer) landelijke initiatieven elkaar op

een zindelijke manier ondersteunen.

Met stelligheid wil ik hier opnieuw onderstrepen dat voor mij de jeugdgevangenis daarin geen plaats heeft. Ik blijf ervan overtuigd dat alle jongeren, hoe ernstig hun daden ook, in de eerste plaats slachtoffer blijven en een fundamenteel recht behouden op opvoeding en scholing. In de gespecialiseerde begeleiding, bij voorrang ambulante, gezinsgericht en preventief, moet opnieuw veel ruimer geïnvesteerd worden dan in het sanctionerende luik. Daar werd reeds oneindig veel schade berokkend.

Omdat preventief werken en pedagogisch begeleidingswerk vaak enkel kwalitatief en individueel kunnen afgelezen worden en moeilijk statistisch vertaald kunnen worden, en het effect dus onzeker is, blijft de overheid huiverachtig voor al te grote investeringen. Ik vraag uitdrukkelijk van de overheid dat zij leert vertrouwen te stellen in de kwaliteit, professionaliteit, het engagement van haar jeugdbeleids- en welzijnswerkers. Nog steeds worden vele jongeren door bekwame betrokkenheid uit de dure volwassenendetainering, -psychiatrie, -werkloosheid, -hulpverlening gehouden.

Vijf. Een *Hoge Raad voor de Beeldcultuur*, met dwingend lidmaatschap van gespecialiseerde wetenschappers kan overheid en bevolking permanent zijn bevindingen meedelen. Dit zal minstens het publieke debat terzake activeren. Gezond verstand is daarbij aangewezen. Het vermijdt discussies omtrent het al dan niet vertonen van 'Schindlers List' aan 16-jarigen, omwille van het aanbieden van een slecht rolmodel. Wat de individuele begeleiding betreft, kan gedacht worden aan een cognitief programma, waarbij daders van geweld hun perceptie van het filmisch geweld leren begrijpen en eveneens de vertaling van deze perceptie in hun persoonlijke moraal.

Zes. De *responsabilisering van ouders* bij strafrechterlijke aangelegenheden, zowel preventief als curatief, lijkt mij eveneens een belangrijk thema. Dit staat voor mij geenszins gelijk aan culpabilisering; wel aan gedeelde (objectieve) sanctionering en opgelegde ondersteuning. Gedacht kan worden aan een

vorm van gezinsprobatie, waarbij opvoedingsvaardigheden, interactie- en communicatieanalyse, modelling, verantwoording tegenover een externe autoriteit, mediëring met instanties contractueel kunnen opgenomen worden.

Zeven. Het meest waakzaam mogelijke beleid inzake (*vuur*)wapens is noodzakelijk om individuele geweldpleging en dodelijke groepsescalaties te vermijden. Een bufferende wetgeving, leeftijdsdefinities, opnieuw ouderresponsabilisering, systematische inschrijving en registratie vormen een minimale indicatie. Het illegale circuit moet opnieuw rein politieel en internationaal worden doorkruist.

Schoppen volstaat niet

Bij momenten verwonder ik mij over mijn krasse, afwerende, taal. Ben ik dan ontrouw aan de persoon, overtuigd pacifist, die zich vele jaren geleden als gewetensbezwaarde liet inschrijven? In mijn leeftijdsgebonden naïviteit en idealisme was ik ervan overtuigd dat de weg naar een geweldloze samenleving niet georganiseerd hoefde te worden, gezien elk individueel mens - ook degene die een deviante uitschuiver maakt - dit streven mee vorm wenst te geven.

Vele ontzueringen later acht ik het onvermijdelijk en aanbevelenswaard de samenleving zodanig te organiseren dat degenen die individueel een geweldgereduceerde samenleving willen onderbouwen, daartoe maximaal de kans krijgen. Blijkbaar vraagt ook een goed geweten om heldere krijtlijnen. Schoppen volstaat niet.

Noten

- 1/ Dill, K. E. en Dill J. C.: 'Video Game Violence', in: *Agression and Violent Behavior*, vol.3, nr. 4, 1998.
- 2/ Van Haute, L.: 'De Kids doen niet meer mee,' in: *De Morgen*, vrijdag 15 januari 1999.
- 3/ Van Limbergen K. en Walgrave L.: *Sides, fans en hooligans. Voetbalvandalisme*, Acco-Leuven; 1988.
- 4/ *Id.*(2)
- 5/ *Id.* (3)
- 6/ Becker, H.S.: *Outsiders*, 1973; New York.
- 7/ Cohen, S.: *Folk Devils and Moral Panics*, 1972;

Suffolk.

- 8/ Lemert, in: Verhellen E., *Cursus jeugd delinquentie*, 1986, geannoteerd.
 - 9/ Miller H.B.: *Father, child and sex role*, 1971.
 - 10/ Sykes G.M.: *The Future of Crime*, 1980, Washington, en *Criminology* (Sykes, Merton e.a.), 1978, New York.
 - 11/ *Id.* (3)
 - 12/ *Id.* (7)
 - 13/ Pennell A.E. en Browne K.D.: 'Film violence and young offenders', in: *Agression and violent behavior* - 1999, vol. 4, nr 1.
 - 14/ Lefkowitz en Huesmann in (7).
 - 15/ Dill, K.E. en Dill, J.C.: 'Video Game Violence'; in: *Agression and violent behavior*, vol 3, nr.4, 1998.
-